

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi

LLO.410.004.01.2021

Maria Kulińska
Dyrektor
Powiatowego Urzędu Pracy
w Bełchatowie
ul. Bawełniana 3
97-400 Bełchatów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/043 - Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych przez powiatowe urzędy pracy

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie ¹ , ul. Kościuszki 1, 97-400 Bełchatów
Kierownik jednostki kontrolowanej	Maria Kulińska od dnia 20 marca 2007 r. Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Bełchatowie ² . (akta kontroli str. 3-4)
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań przez powiatowe urzędy pracy w zakresie polityki rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania osób niepełnosprawnych na tym rynku. Prawidłowość i skuteczność aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych oraz trwałość ich zatrudnienia.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2020. Dla realizacji celu kontroli mogą zostać wykorzystane także dane statystyczne oraz dokumenty sporządzone przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontrolerzy	Dariusz Krawczyk, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LLO/28/2021 z dnia 19 stycznia 2021 r. (akta kontroli str. 1-2)

---

¹ Dalej: „Urząd” lub „PUP”

² Dalej również „Dyrektor”

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Podejmowane przez Powiat Bełchatowski działania na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym osób niepełnosprawnych, ustalone zostały w programach, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁵ oraz art. 35a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych⁶. NIK zauważa jednak, że „Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2020-2026” został opracowany przez Urząd i przyjęty uchwałą Rady Powiatu dopiero w październiku 2020 r.

W programach nie określono bazowych i docelowych wartości liczbowych mierników, pozwalających na ocenę stopnia realizacji zakładanych celów i zadań w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych, w tym niepełnosprawnych, co było niezgodne ze Standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych wydanymi przez Ministra Finansów⁷ na podstawie art. 69 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁸.

Prawidłowo realizowane były zadania w zakresie polityki rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania osób niepełnosprawnych na tym rynku. Środki na finansowanie poszczególnych form aktywizacji osób bezrobotnych i poszukujących pracy były wydatkowane z zachowaniem zasady równego traktowania osób niepełnosprawnych. NIK zauważa jednak, że nie były w pełni wykorzystywane dostępne środki PFRON na realizację form aktywizacji zawodowej dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych. Ich wykorzystanie ograniczone zostało jedynie do przyznania w latach 2018-2019 jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej.

Prawidłowo prowadzone były działania aktywizujące zawodowo osoby niepełnosprawne. Wszystkie niepełnosprawne osoby bezrobotne posiadały indywidualne plany działania (IPD), uwzględniające potrzeby oraz możliwości podjęcia pracy lub działalności gospodarczej. Niepełnosprawne osoby bezrobotne/poszukujące pracy korzystały ze wszystkich aktywnych instrumentów rynku pracy na równych warunkach z osobami bezrobotnymi. Efektywność zatrudnieniowa realizowanych przez Urząd w latach 2018-2019 podstawowych form aktywizacji zawodowej, przekraczała 91% i była wyższa od tego wskaźnika ustalonego w skali kraju.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Realizacja zadań przez powiatowe urzędy pracy w zakresie polityki rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania osób niepełnosprawnych.

Opis stanu faktycznego

1.1. Realizacja zadań samorządu powiatowego w zakresie polityki rynku pracy.

1.1.1. W kontrolowanym okresie do października 2020 Powiat Bełchatowski nie posiadał programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, o którym mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy o promocji zatrudnienia. Do opracowania tego programu Urząd był zobowiązany przepisami art. 9 ust 2 ww. ustawy.

W październiku 2020 r. Rada Powiatu uchwaliła „Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bełchatowskiego na lata 2020-2026”⁹. Załącznikiem do

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 ze zm., dalej „ustawa o promocji zatrudnienia”

⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 573, dalej ustawa o rehabilitacji

⁷ Komunikat nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych – Dz. Urz. MF z 2009 r. Nr 15 poz. 84, dalej Standardy kontroli zarządczej

⁸ Dz. U. z 2021 poz. 305 t.j., dalej ufp

⁹ uchwała nr XXIII/153/2020 Rady Powiatu w Bełchatowie z dnia 28 października 2020 r., zwaną dalej „Strategią”

Strategii był – opracowany przez Urząd – „Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2020-2026” (Program).

W Strategii wytyczne zostały cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych występujących w powiecie. W ramach wyznaczonych celów wymienione zostały:

- ograniczenie bezrobocia i łagodzenia jego skutków. Przewidziano realizację celów operacyjnych poprzez działania na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do zasobów rynku pracy oraz promocję przedsiębiorczości i zwiększania dostępności do rynku pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i pomoc osobom starszym oraz niepełnosprawnym. W ramach realizacji tego celu operacyjnego przewidziano zwiększenie aktywności społecznej i przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób starszych i niepełnosprawnych oraz rehabilitację osób niepełnosprawnych.

Dla każdego celu operacyjnego wskazane zostały kierunki działań oraz mierniki realizacji celu. Jako miernik realizacji celów w każdym przypadku ustalono liczbę zrealizowanych działań¹⁰. Według zapisów zawartych w części III pkt 3 Strategii „Prognoza zmian” tak ustalone mierniki miały stanowić podstawę do oceny stopnia wdrażania działań wyznaczonych w Strategii.

Dla celu strategicznego „Ograniczenie zjawiska bezrobocia w powiecie” jako prognozowaną zmianę ustalono m.in. wzrost liczby osób zaktywizowanych oraz liczby inwestorów tworzących nowe miejsca pracy.

Dla celu strategicznego „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i pomoc osobom starszym oraz niepełnosprawnym”, jako prognozowaną zmianę ustalono m.in.: zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym, ułatwienie dostępu do informacji o możliwych formach wsparcia, zwiększenie liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.

Dla żadnego z mierników zakładanych celów nie określono wartości bazowych oraz docelowych planowanych do osiągnięcia w wyniku realizacji zadań aktywizacyjnych.

W Programie będącym załącznikiem do Strategii zdiagnozowano bezrobocie rejestrowane w powiecie bełchatowskim, natomiast zapisy dotyczące działań Urzędu podejmowanych na rzecz ograniczenia i łagodzenia skutków bezrobocia dotyczyły wyłącznie analizy działań podejmowanych w 2019 r. w odniesieniu do lat wcześniejszych. We wnioskach i rekomendacjach Programu wskazano m.in. potrzeby:

- szerokiego wsparcia osób długotrwale bezrobotnych, w szczególności osób młodych oraz osób 50+,
- kontynuowania wsparcia dla osób podejmujących działalność gospodarczą, pomocy dla podmiotów rozwijających i tworzących miejsca pracy na lokalnym rynku,
- zmian w systemie szkolnictwa zawodowego,
- wzmożonej edukacji w zakresie poradnictwa zawodowego zarówno uczniów jak i ich rodziców.

Program nie zawierał mierników pozwalających na ocenę skuteczności rekomendowanych działań dla ograniczenia i łagodzenia skutków bezrobocia.

(akta kontroli str. 7-60)

Urząd opracował Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych na lata 2016-2020¹¹, o którym mowa w art. 35a ustawy o rehabilitacji.

W ww. programie wskazane zostały m.in.: diagnoza stanu bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych, realizowane dla tych osób formy aktywizacji zawodowej oraz źródła ich finansowania. Jako przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji przez Urząd ustalono:

¹⁰ np. liczba bezrobotnych i poszukujących pracy objętych różnymi formami wsparcia przez PUP, liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem, liczba nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, liczba nowo utworzonych i wyposażonych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.

¹¹ dalej Program dla osób niepełnosprawnych

- w obszarze rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, podejmowanie i realizowanie zadań w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym m.in.: popularyzacja usług i instrumentów rynku pracy przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych wśród lokalnych pracodawców, pozyskiwanie niesubsydiowanych ofert pracy, świadczenie usług pośrednictwa pracy oraz prowadzenie poradnictwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych, umożliwienie nabywania oraz podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych, zwiększanie liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych poprzez subsydiowanie zatrudnienia i wsparcie przedsiębiorczości tych osób,
- w obszarze przestrzegania praw osób niepełnosprawnych m.in.: zapewnienie możliwości reprezentowania własnego środowiska przy konsultowaniu przedsięwzięć podejmowanych na rzecz rehabilitacji zawodowej, ułatwienie dostępu do informacji na temat rodzajów i form pomocy.

W programie nie określono wymiernych wskaźników służących do badania stopnia osiągnięcia celów i zadań w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych.

(akta kontroli str. 61-75)

W opracowanych przez Urząd rocznych analizach statystycznych stanu bezrobocia w powiecie bełchatowskim¹² wykazano m.in. w roku 2019 w stosunku do roku 2018:

- wzrost liczby osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy z 310 na koniec 2018 r. do 321 na koniec 2019 r. oraz ich udziału w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych odpowiednio z 9,9% do 12%,
- zwiększenie o 12% liczby wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych będącej w dyspozycji Urzędu (117 w 2018 r. do 131 w 2019 r.),
- zmniejszenie ze 167 w 2018 r. do 147 w 2019 r. liczby osób bezrobotnych niepełnosprawnych, które podjęły zatrudnienie lub rozpoczęły działalność gospodarczą.

W odniesieniu do ujętych w programach przedsięwzięć dotyczących: świadczenia usług pośrednictwa pracy oraz prowadzenia poradnictwa zawodowego, umożliwienia nabywania oraz podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych, w analizach wskazane zostały dane dotyczące ogółu zarejestrowanych bezrobotnych i poszukujących pracy, bez wyodrębnienia grupy osób niepełnosprawnych.

(akta kontroli str. 76-128)

1.1.2. Środki na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w powiecie bełchatowskim w 2020 r. w stosunku do 2018 r. zmniejszyły się o 1516,8 tys. zł tj. o 20,3%. W kolejnych latach dostępne środki na realizację tych zadań wynosiły: w 2018 r. – 7457,7 tys. zł, w 2019 r. – 7078,5 tys. zł (zmniejszenie o 5,1%) i w 2020 r. – 5940,9 tys. zł (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 16,1%).

W kwocie planowanych (po zmianach) środków finansowych na realizację usług i instrumentów rynku pracy:

- środki Funduszu Pracy według algorytmu¹³ stanowiły: w 2018 r. – 27,3%, w 2019 r. – 31,9% i w 2020 r. – 27,1%,
- środki na realizację projektów (w tym współfinansowanych z EFS) i programów¹⁴, stanowiły: w 2018 r. – 64,2%, w 2019 r. – 67,1% i w 2020 r. – 72,9%,
- środki PFRON¹⁵ stanowiły: w 2018 r. – 0,6%, w 2019 r. – 0,5% a w 2020 r. – 0,0%,
- inne środki¹⁶ stanowiły: w 2018 r. – 8,0%, w 2019 r. – 0,5% a w 2020 r. – 0,0%.

Wykorzystanie dostępnych środków ogółem¹⁷ kształtowało się w kolejnych latach na poziomie: w 2018 r. – 99,5%, w 2019 r. – 97,9% i w 2020 r. – 95,1%.

(akta kontroli str. 204-236)

Największe kwoty w kolejnych latach wydatkowano na finansowanie staży oraz przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej.

¹² Analiza stanu bezrobocia w powiecie bełchatowskim w roku 2018 i Analiza stanu bezrobocia w powiecie bełchatowskim w roku 2019

¹³ w 2018 r. – 2.034,4 tys. zł, w 2019 r. – 2.258,0 tys. zł i w 2020 r. – 1.609,1 tys. zł

¹⁴ w 2018 r. – 4.787,5 tys. zł, w 2019 r. – 4.751,2 tys. zł i w 2020 r. – 4.331,8 tys. zł

¹⁵ w 2018 r. – 41,3 tys. zł, w 2019 r. – 35,0 tys. zł i w 2020 r. – nie planowano (po zmianach) środków.

¹⁶ w 2018 r. – 594,5 tys. zł, w 2019 r. – 34,3 tys. zł i w 2020 r. – nie planowano (po zmianach) środków.

¹⁷ wykonanie w 2018 r. – 7,419,4 tys. zł, w 2019 r. – 6.931,7 tys. zł i w 2020 r. – 5.648,3 tys. zł

Na realizację staży przeznaczono: w 2018 r. – 3378,5 tys. zł co stanowiło 45,5% ogólnej kwoty wydatków na aktywizację zawodową. Na staże dla 17 osób niepełnosprawnych wydatkowano kwotę 137,4 tys. zł. W 2019 r. wydatki wyniosły 2471,4 tys. zł, tj. 35,7%. Wydatki na staże ośmiu niepełnosprawnych wyniosły 55,9 tys. zł. W 2020 r. wydatkowano 1910,7 tys. zł co stanowiło 33,8% wydatków ogółem, w tym na staże siedmiu osób niepełnosprawnych 77,9 tys. zł.

Rozpoczęcie działalności gospodarczej dofinansowano kwotą; w 2018 r. wynoszącą 2420,4 tys. zł (w tym kwotą 41,3 tys. zł dla jednej osoby niepełnosprawnej) i stanowiącą 32,6% wydatków na aktywizację zawodową, w 2019 r. odpowiednio 3111,0 tys. zł (80,6 tys. zł dla trzech niepełnosprawnych) tj. 44,0% a w 2020 r. – 2483,8 tys. (23,0 tys. zł dla jednej osoby niepełnosprawnej) zł tj. 44,0%.

Znaczącą pozycją wydatków była również refundacja kosztów wyposażenie/doposażenia stanowiska pracy. Na tę formę wsparcia wydatkowano w 2018 r. – 1009,7 tys. zł w tym 105,1 tys. zł dla pięciu osób niepełnosprawnych (13,6% wydatków ogółem), w 2019 r. – 883,6 tys. zł, w tym 69,0 tys. zł dla trzech osób niepełnosprawnych (12,5%) i w 2020 r. – 910,2 tys. zł (16,1%).

Najniższe wydatki przeznaczone były na roboty publiczne i szkolenia. Na finansowanie wydatków na roboty publiczne wydatkowano: w 2018 r. – 76,8 tys. zł (1,0%), w 2019 r. – 121,8 tys. zł (1,8%) oraz w 2020 r. – 47,3 tys. zł (0,8%). Szkolenia dofinansowane były: w 2018 r. kwotą 137,0 tys. zł (1,8%), w 2019 r. kwotą 115,9 tys. zł (1,7%) a w 2020 r. kwotą 78,7 tys. zł (1,4%).

(akta kontroli str. 156-167, 199-203)

Środki PFRON przyznane powiatowi bełchatowskiemu w ramach algorytmu na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych w latach 2018-2020 nie były w pełni wydatkowane. Ustalone uchwałami Rady Powiatu w Bełchatowie zadania i kwoty przewidywały w kolejnych latach finansowanie:

- wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu,
- pomocy na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej przez osobę niepełnosprawną,
- zwrotu części kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych.

Na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej Rada Powiatu uchwaliła środki w wysokości: w 2018 r. – 100 tys. zł, w 2019 r. – 130 tys. zł i w 2020 r. – 100 tys. zł. Po zmianach dokonanych w trakcie roku limity te Rada Powiatu ustaliła w wysokości zrealizowanych wydatków, tj. w kwotach: na 2018 r. – 41,3 tys. zł, na 2019 r. – 34,97 tys. zł i na 2020 r. 0,0 zł.

Przyznane w ramach algorytmu limity środków PFRON wykorzystane zostały wyłącznie na udzielenie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej przez osobę niepełnosprawną, a wydatkowana kwota na ten cel w 2018 r. stanowiła 41,3%, i w 2019 r. – 26,9% ogólnej kwoty przewidzianej na rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych. W 2020 r. przyznane środki z PFRON w całości nie zostały wykorzystane.

(akta kontroli str. 237-276)

1.1.3. W latach 2018-2020 Urząd realizował projekty w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych, wynikające z programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 (Oś Priorytetowa VIII Zatrudnienie, Działania VIII.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia przez powiatowe urzędy pracy):

- projekt pn. „Aktywizacja osób po 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie bełchatowskim (IV)”, którego realizację przewidziano w terminie 01.01.2018 r. - 31.12.2018 r.

W ramach projektu wsparciem objęto 183 osoby, w tym 11 osób niepełnosprawnych i wydatkowano na ten cel 1.968.169,04 zł (99,9% kwoty planowanej). Spośród uczestników projektu 131 osób uczestniczyło w stażach, 43 osoby otrzymały jednorazowe środki na

podjęcie działalności gospodarczej, a dziewięć osób zostało zatrudnionych w ramach refundacji dla pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy. Zatrudnienie po zakończeniu projektu podjęło 138 osób w tym dziewięć osób niepełnosprawnych. W odniesieniu do ujętej we wniosku docelowej wartości wskaźnika efektywności zatrudnieniowej wynoszącej dla osób z niepełnosprawnościami 33%, stopień realizacji¹⁸ wyniósł 90%. Osiągnięte zostały wskaźniki efektywności zatrudnieniowej dla uczestniczących w projekcie pozostałych grup osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

- projekt pn. „Aktywizacja osób po 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie bełchatowskim (V)”, którego realizację przewidziano w terminie 01.01.2019 r. - 31.12.2020 r.

W ramach projektu wsparciem objęto 271 osób¹⁹, w tym 12 osób niepełnosprawnych i wydatkowano na ten cel 3.898.757,19 zł (94,2% kwoty planowanej). Spośród uczestników projektu 140 osób uczestniczyło w stażach, 115 osób otrzymało jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, a 18 osób zostało skierowanych do pracy w ramach refundacji dla pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy (w tym 3 wymiany osób na stanowisku pracy).

Zatrudnienie po zakończeniu projektu podjęło 236 osób w tym osiem niepełnosprawnych. We wniosku o dofinansowanie projektu brak jest wyodrębnionej docelowej wartości wskaźnika efektywności zatrudnieniowej dla osób z niepełnosprawnościami. Według danych monitoringowych Urzędu efektywność zatrudnieniowa w grupie osób niepełnosprawnych na 31.12.2020 r. wyniosła 66,7%.

W ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020.

Oś Priorytetowa I „Osoby młode na rynku pracy”, Działanie 1.1 „Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty pozakonkursowe”.

- projekt pn. „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie bełchatowskim (III)” w ramach Poddziałania 1.1.2 „Wsparcie udzielane z Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych”. Projekt realizowany był w okresie 01.01.2017 r. - 31.08.2018 r.

W ramach projektu w 2018 roku wsparciem objęto 50 osób bezrobotnych, w tym jedną osobę niepełnosprawną i wydatkowano na ten cel 1.759.706,48 zł (99,2% kwoty planowanej w 2018 roku). Spośród ww. uczestników projektu 28 osób uczestniczyło w stażach, 22 osoby otrzymały jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej.

Zatrudnienie po zakończeniu projektu (spośród osób, które rozpoczęły udział w projekcie w 2018 roku) podjęły 44 osoby w tym jedna osoba niepełnosprawna. W odniesieniu do ujętej we wniosku docelowej wartości wskaźnika efektywności zatrudnieniowej wynoszącej dla osób z niepełnosprawnościami 17%, stopień realizacji²⁰ wyniósł 50%. Osiągnięte zostały wskaźniki efektywności zatrudnieniowej dla uczestniczących w projekcie pozostałych grup osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

- projekt pn. „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie bełchatowskim (IV)” w ramach Poddziałania 1.1.1 „Wsparcie udzielane z Europejskiego Funduszu Społecznego”. Realizację projektu przewidziano w okresie 01.06.2018 r. - 31.12.2019 r.

W ramach projektu wsparciem objęto 319 osób bezrobotnych, w tym 6 osób niepełnosprawnych i wydatkowano na ten cel 3.951.094,59 zł (96,8% kwoty planowanej). Spośród uczestników projektu 191 osób brało udział w stażach, 81 osób otrzymało jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, 47 osobom został przyznany bon na zasiedlenie.

¹⁸ mierzony udziałem liczby osób, które podjęły zatrudnienie w ogólnej liczbie osób które zakończyły udział w projekcie

¹⁹ Spośród ww. uczestników projektu, 2 osoby w 2019 roku zostały skierowane na staż, a w 2020 roku dodatkowo otrzymały jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej (stąd ilościowo form aktywizacji jest więcej niż osób).

²⁰ mierzony udziałem liczby osób, które podjęły zatrudnienie w ogólnej liczbie osób które zakończyły udział w projekcie (dotyczy efektywności zatrudnieniowej po zakończeniu całego projektu).

Zatrudnienie po zakończeniu projektu podjęły 283 osoby, w tym cztery niepełnosprawne. We wniosku o dofinansowanie projektu nie określono docelowej wartości wskaźnika efektywności zatrudnieniowej osób z niepełnosprawnościami. Według danych Urzędu (gromadzonych w ramach prowadzonego monitoring) efektywność zatrudnieniowa w grupie osób z niepełnosprawnościami na 31.12.2020 r. wyniosła 50%. Osiągnięte zostały wskaźniki efektywności zatrudnieniowej dla uczestniczących w projekcie pozostałych grup osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

- projekt pn. „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie bełchatowskim (V)” w ramach Poddziałania 1.1.1. „Wsparcie udzielane z Europejskiego Funduszu Społecznego”. Realizacja projektu przewidziana w okresie 01.01.2020 r. - 31.12.2022 r.

W ramach projektu w 2020 roku wsparciem objęto 231 osób bezrobotnych, w tym 4 osoby niepełnosprawne i wydatkowano na ten cel 2.423.043,38 zł (99,4% kwoty planowanej). Spośród ww. uczestników projektu 163 osób uczestniczyło w stażach, 48 osób otrzymało jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, 20 osobom został przyznany bon na zasiedlenie .

Zatrudnienie po zakończeniu udziału w projekcie w 2020 roku podjęły 123 osoby, w tym jedna osoba niepełnosprawna. We wniosku o dofinansowanie projektu nie ustalono docelowej wartości wskaźnika efektywności zatrudnieniowej dla osób z niepełnosprawnościami. Z danych Urzędu wynika, że efektywność zatrudnieniowa w grupie osób z niepełnosprawnościami na 31.12.2020 r. wyniosła 50%. Osiągnięte zostały wskaźniki efektywności zatrudnieniowej dla uczestniczących w projekcie pozostałych grup osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

(akta kontroli str. 277-391)

Analiza dokumentacji trzech losowo wybranych osób niepełnosprawnych uczestniczących w tych projektach, wykazała, że w każdym z analizowanych przypadków osoba, której udzielono wsparcia spełniała kryteria udziału ustalone dla projektu. Dla wszystkich zostały opracowane Indywidualne Plany Działania (IPD). Wszystkie osoby po odbyciu stażu uzyskały zatrudnienie na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy. Według danych monitoringowych Urzędu osoby te pozostawały w zatrudnieniu według stanu na koniec 2020 r.

(akta kontroli str. 681-810)

1.1.4. W budynku Urzędu nie występowały bariery architektoniczne ograniczające dostęp osobom niepełnosprawnym. Brak było natomiast oznaczeń w alfabecie Braille'a. Nie była możliwa komunikacja za pomocą pętli indukcyjnej. Brak było również możliwości korzystania z tłumacza języka migowego. Planowane jest – po ustaniu ograniczeń związanych z epidemią – skierowanie doradcy zajmującego się kontaktami z osobami niepełnosprawnymi na kurs języka migowego. Serwis internetowy pod adresem pupbełchatow.pl zapewniał użytkownikowi m.in.: dostosowanie czytelności czcionki i jej wielkości do jednostkowych potrzeb osób niedowidzących oraz możliwość ustawienia kontrastu zwiększającego czytelność zamieszczonych treści. Witryna Urzędu nie posiadała natomiast m.in.: dostępności tłumaczenia na język migowy, napisów dla osób głuchych w zamieszczonych filmach, etykiet tekstowych dowiązanych do formularza kontaktowego.

(akta kontroli str. 392-393, 825-831)

1.2. Rejestracja bezrobotnych i poszukujących pracy.

Ogólna liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie w 2018 r. wynosiła 3.047 osób, w tym 244 osoby niepełnosprawne. Jako poszukujące pracy zarejestrowane zostały 92 osoby w tym 66 osób niepełnosprawnych. W 2019 r. w rejestrze Urzędu znajdowało się 2.570 osób bezrobotnych, w tym 310 osób niepełnosprawnych. Liczba osób poszukujących pracy wynosiła 114, w tym liczba niepełnosprawnych poszukujących pracy 95. W 2020 r. zarejestrowanych było ogółem 2.841 osób bezrobotnych, w tym 213 osób niepełnosprawnych. Liczba osób poszukujących pracy wynosiła 125, w tym 94 osoby niepełnosprawne.

Udział osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy w ogólnej liczbie zarejestrowanych w Urzędzie osób bezrobotnych i poszukujących pracy wynosił na koniec: 2018 r – 9,9%, 2019 r. – 12,0% a na koniec 2020 r. – 10,9%.

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych większość - w 2018 r. 62,7%, w 2019 r. 64,2% oraz w 2020 r. 63,0% - stanowiły osoby zarejestrowane długotrwale.

(akta kontroli str. 138-158, 192, 394)

Na podstawie analizy wybranej próby osób bezrobotnych oraz bezrobotnych niepełnosprawnych, wyłączonych z ewidencji w 2020 r. w związku z podjęciem zatrudnienia²¹, ustalono, że średni czas od rejestracji w Urzędzie do podjęcia zatrudnienia przez bezrobotne osoby niepełnosprawne wyniósł 396 dni. Średni czas pozostawania bez pracy osób bezrobotnych z innych grup wyniósł natomiast 144 dni, czyli znacznie krócej. Według analizowanej dokumentacji bezrobotni pozostawali w ewidencji przez okres do 24 miesięcy²². Wśród bezrobotnych osób niepełnosprawnych powyżej tego okresu ewidencjonowanych było pięć osób, w tym dwie przez okres 48-60 miesięcy, jedna powyżej 76 miesięcy i jedna powyżej 103 miesięcy.

Analiza działań aktywizujących osoby objęte badaniem, podejmowanych przez Urząd wykazała, że osobom niepełnosprawnym przedłożonych zostało 90 propozycji pracy oraz podjęto – wynikające z indywidualnych planów działania tych osób – 82 inne formy pomocy (indywidualne porady i informacje zawodowe, porady grupowe, propozycje szkoleń).

Osobom bezrobotnym przedłożono 26 propozycji pracy oraz podjęto 34 inne indywidualne działania aktywizujące.

(akta kontroli str. 395-399)

Dyrektor Urzędu wyjaśniła, że długi okres oczekiwania osób niepełnosprawnych na podjęcie zatrudnienia, mimo podejmowanych przez Urząd działań aktywizacyjnych, wynika zarówno z przyczyn leżących po stronie pracodawców jak i postaw samych niepełnosprawnych.

Wskazała m.in. na brak odpowiednich ofert pracy, dostosowanych do rzeczywistych potrzeb osób z niepełnosprawnością, niechęć ze strony pracodawców do zatrudniania osób z niepełnosprawnością psychiczną. Osoby niepełnosprawne wykazują brak motywacji do podejmowania zatrudnienia, wynikający z: barier psychologicznych, obaw związanych z utratą renty, obaw związanych z pogorszeniem się stanu zdrowia, niskiej samooceny. Dyrektor wskazała również na niewielkie zaangażowanie władz samorządowych w problematykę aktywizacji zawodowej tej grupy mieszkańców.

(akta kontroli str. 820-824)

1.2.1. W latach 2018-2020 liczba bezrobotnych i poszukujących pracy osób niepełnosprawnych systematycznie wzrastała od 310 osób w 2018 r. do 321 osób w 2019 r. (wzrost o 3,5%) i 324 w 2020 r. (wzrost o 0,9% w stosunku do roku poprzedniego). W podziale na osoby niepełnosprawne bezrobotne i poszukujące pracy dane te przedstawiały się następująco:

- liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w 2020 r. wyniosła 230 i w porównaniu do roku 2019 wzrosła o cztery osoby (tj. 1,7%), a w porównaniu do roku 2018 była niższa o 14 osób (5,7%).
- liczba osób zarejestrowanych w 2020 r. jako poszukujące pracy wynosząca 94, w stosunku do 2019 r. zmniejszyła się o jedną osobę (1,0%) natomiast w porównaniu z rokiem 2018 wzrosła o 28 osób (30%).

W omawianym okresie zmniejszała się liczba pozyskanych od pracodawców ofert oraz liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

W 2020 r. pozyskano 36 ofert pracy niesubsydiowanej dla osób niepełnosprawnych, co oznacza zmniejszenie liczby ofert w stosunku do roku 2019 o 43 oferty (tj. o 54%) a w stosunku do roku 2018 zmniejszenie o 32 oferty (tj. o 47%). Liczba dostępnych niesubsydiowanych miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością w 2020 r. wyniosła 58 i była niższa o 73 niż w 2019 r (tj. o 56%) i niższa o 57 miejsc niż w roku 2018 (tj. o 50%).

Na stanowiska niesubsydiowane w 2020 r. wydano 98 skierowań na rozmowy kwalifikacyjne, co w stosunku do 2019 r oznaczało zmniejszenie tej ilości o 278 skierowań (spadek o 74%) a w stosunku do 2018 r. zmniejszenie o 292 skierowania (75%).

²¹ losowo wybrana dokumentacja 40 osób bezrobotnych i 40 osób niepełnosprawnych bezrobotnych, wyłączonych z ewidencji w 2019 r. w związku z podjęciem zatrudnienia

²² 19 osób do 3 miesięcy, 7 osób 3 do 6 miesięcy, 12 osób 6-12 miesięcy i 2 osoby 12-24 miesięcy

Tendencja malejąca wystąpiła również w liczbie osób kierowanych na stanowiska pracy subsydiowanej. Na te stanowiska wydano bezrobotnym osobom niepełnosprawnym w 2018 r. 103 skierowania, w 2019 r. 65 skierowań, a w 2020 r. 24 skierowania.

W 2020 r. 100 osób z niepełnosprawnością podjęło zatrudnienie (subsydiowane /niesubsydiowane), 7 osób rozpoczęło staż, a dwie osoby prace społecznie użyteczne. W 2019 roku 147 osób podjęło zatrudnienie (subsydiowane/ niesubsydiowane), osiem osób rozpoczęło staż, sześć prace społecznie użyteczne, a jedna osoba rozpoczęła szkolenie. W 2018 roku 167 osób podjęło zatrudnienie (subsydiowane/ niesubsydiowane), 17 osób rozpoczęło staż, sześć prace społecznie użyteczne, a jedna osoba rozpoczęła szkolenie. W grupie osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu, w 2020 r. – 45 osób, w 2019 r. – 60 osób, a w 2018 – 41 osób podjęło pracę niesubsydiowaną.

(akta kontroli str. 192-194, 400-407)

W celu łagodzenia skutków pandemii Urząd udzielał pomocy wynikającej z przepisów Tarczy Antykryzysowej²³ (dalej: ustawa o COVID-19). Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. w ramach wykorzystania rozwiązań zawartych w ustawie o COVID Urząd rozpatrzył pozytywnie 5766 wniosków i wypłacił łącznie kwotę 40 591 tys. zł.

Urząd nie posiadał danych dotyczących liczby osób niepełnosprawnych, które korzystały z wsparcia przewidzianego w ramach Tarczy Antykryzysowej. Dane wskazywane we wnioskach do poszczególnych form oraz w kalkulatorach będących załącznikiem do wniosku o dofinansowanie nie zawierały informacji, czy osoba, która wnioskuje o pomoc, bądź, na którą pomoc jest wnioskowana posiada orzeczenie o niepełnosprawności.

Analiza dokumentacji osób bezrobotnych z niepełnosprawnością, które w okresie objętym kontrolą otrzymały jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej wykazała, że w 2020 r. będąc przedsiębiorcami skorzystali oni ze wsparcia przewidzianego w ramach Tarczy Antykryzysowej. Trzech skorzystało z pożyczki w kwocie 5000 zł – art. 15 zzd, a jeden z pożyczki 5000 zł – art. 15 zzd oraz dotacji w kwocie 5000 zł – art.15 zze Jeden z przedsiębiorców nie skorzystał z żadnej pomocy ze względu na zbyt krótki okres prowadzenia działalności gospodarczej (od czerwca 2020 r.). Według stanu na 31 grudnia 2020 r. wszystkie wymienione powyżej działalności były prowadzone.

Z dokumentacji pracodawców, którzy w kontrolowanym okresie w ramach subsydiowanych miejsc pracy zatrudniali osoby z niepełnosprawnościami, wynikało, że trzech z nich otrzymało na te osoby wsparcie w ramach dofinansowania części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od nich składek na ubezpieczenia społeczne – art. 15 zzb. Wsparcie w postaci ww. dofinansowania zostało udzielone na czterech pracowników, którzy legitymowali się stopniem niepełnosprawności. Według stanu na 31 grudnia 2020 r. stanowiska, na które udzielono wsparcia były utrzymywane.

(akta kontroli str. 408-488)

1.3. Usługi rynku pracy.

1.3.1. Informacje o aktualnych ofertach pracy krajowych i zagranicznych Urząd zamieszczał na stronie internetowej w zakładce „Oferty pracy”. W zgłoszeniach krajowych ofert podawane były dane wymagane § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji oraz trybu i sposobów prowadzenia usług rynku pracy²⁴. Prezentowane informacje umożliwiały filtrowanie aktualnych ofert skierowanych do osób niepełnosprawnych.

Informacje o aktualnych ofertach prezentowane były również w siedzibie Urzędu na panelach LED.

(akta kontroli str. 392-393)

Realizując zadanie pośrednictwa pracy Urząd pozyskiwał krajowe oferty pracy i kierował na rozmowy kwalifikacyjne bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym osoby niepełnosprawne. W kolejnych latach objętych kontrolą ogólna liczba zebranych od pracodawców ofert, a także wynikająca z nich liczba miejsc pracy (zarówno

²³ Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 1842, ze zm.).

²⁴ Dz. U. z 2014 r. poz.667, zwane dalej „rozporządzeniem ws. trybu i sposobów prowadzenia usług rynku pracy”

subsydiowanych jak i nie podlegających wsparciu) systematycznie się zmniejszała. Ogólna liczba pozyskanych ofert pracy dla miejsc subsydiowanych zmniejszyła się w 2020 r. w stosunku do 2018 r. o 37%²⁵, a ilość oferowanych miejsc pracy wynikająca z tych ofert zmniejszyła się o 37,4%²⁶. Największy udział w ogólnej ilości pozyskanych ofert i miejsc pracy miały oferty: stażu pracy dla bezrobotnych (udział w ogólnej ilości oferowanych miejsc wynosił 56,7% w 2018 r., 51,4% w 2019 r. oraz 60,6% w 2020 r.) oraz pozyskane w drodze refundacji kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy (odpowiednio 12,5%, 12,9% i 12,7%). Dla osób niepełnosprawnych w całym okresie objętym kontrolą nie pozyskano ofert pracy subsydiowanej. W roku 2018 kontynuowano realizację dwóch ofert PFRON, pozyskanych w 2016 r. na dwa stanowiska.

Na rozmowy kwalifikacyjne na stanowiska subsydiowane Urząd skierował również osoby niepełnosprawne: w 2018 r. – 103, w 2019 r. – 65 a w 2020 r. – 24. Osoby te kierowane były na stanowiska pracy we wszystkich wspieranych formach, przy czym najwyższy udział (przekraczający 50% wydanych osobom niepełnosprawnym skierowań) miały skierowania na staże dla osób bezrobotnych.

Na stanowiskach subsydiowanych zatrudnionych zostało w 2018 r. – 659, w 2019 r. – 479 i w 2020 r. – 426 osób bezrobotnych. W odniesieniu do pozyskanych ofert na subsydiowane miejsca pracy, liczba zatrudnionych bezrobotnych w kolejnych latach stanowiła odpowiednio: 90,3%, 91,9% oraz 93,2%. Na wspieranych miejscach pracy pozyskanych od pracodawców, zatrudnionych zostało w 2018 r. – 37, w 2019 r. – 22, a w 2020 r. – 12 osób niepełnosprawnych.

Ogólna liczba ofert pracy nie podlegających wsparciu (niesubsydiowanych) w latach 2018-2020 zmniejszyła się o 25,1%²⁷, a wynikająca z nich ilość miejsc pracy zmniejszyła się o 21,9%²⁸. Oferty na stanowiska niesubsydiowane dla osób niepełnosprawnych dotyczyły 115 miejsc (68 ofert) w 2018 r. 131 miejsc (79 ofert) w 2019 r.) i 58 miejsc (36 ofert w 2020 r.).

Na rozmowy kwalifikacyjne na stanowiska nie objęte wsparciem Urząd skierował do pracodawców w 2018 r. 3441 osób, w 2019 r. 3164 osoby, a w 2020 r. 1325 osób. Osobom niepełnosprawnym wydano na te stanowiska w 2018 r. – 390, w 2019 r. – 376, a w 2020 r. – 98 skierowań.

Na stanowiskach niesubsydiowanych zatrudnionych zostało w 2018 r. – 411, w 2019 r. – 444, a w 2020 r. – 150 osób. W stosunku do pozyskanych w poszczególnych latach ofert, liczba osób, które podjęły zatrudnienie stanowiła: w 2018 r. – 9,6%, w 2019 r. – 10,7%, a w 2020 r. – 4,5%. Spośród skierowanych osób niepełnosprawnych na stanowiskach nie podlegających wsparciu, zatrudnionych zostało w 2018 r. – 35 (tj. wykorzystano 30,4% oferowanych miejsc), w 2019 r. – 39 (odpowiednio 29,8%), a w 2020 r. 5 osób (odpowiednio 8,6%).

(akta kontroli str. 400)

Dyrektor Urzędu wyjaśniła, że zmniejszenie się liczby pozyskiwanych ofert i miejsc pracy dla osób bezrobotnych, w tym również dla osób niepełnosprawnych wynikało z ograniczenia procesów rekrutacyjnych przez pracodawców ze względu na epidemię i wprowadzone w związku z nią ograniczenia w funkcjonowaniu podmiotów gospodarczych.

(akta kontroli str. 825-831)

W latach 2018-2020 – wykonując usługi pośrednictwa pracy – Urząd w ramach realizacji zgłoszonych ofert pracy organizował giełdy pracy²⁹, upowszechniał oferty pracy uzyskane z innych urzędów³⁰ i realizował zadania w ramach pośrednictwa pracy poprzez sieć EURES³¹.

(akta kontroli str. 76-137)

²⁵ z 683 w 2018 r. do 475 w 2019 r. (spadek o 30,5%) i do 430 w 2020 r. (dalszy spadek o 9,5%).

²⁶ z 730 w 2018 r. do 521 w 2019 r. (spadek o 28,6%) i do 457 w 2020 r. (spadek o 12,3%)

²⁷ z 1570 w 2018 r. do 1453 w 2019 r. (spadek o 7,5%) i do 1176 w 2020 r. (spadek o 19,1%)

²⁸ z 4285 w 2018 r. do 4149 w 2019 r. (spadek o 3,2%) i do 3345 w 2020 r. (spadek o 19,4%)

²⁹ w 2018 roku zostało zorganizowanych 105 giełd pracy na 172 miejsca, udział w nich wzięło 690 bezrobotnych, z których podjęło pracę 90 osób. W 2019 r. zorganizowano 58 giełd na 170 miejsc pracy, udział w nich wzięło 450 bezrobotnych i poszukujących pracy, z których 77 podjęło zatrudnienie.

³⁰ do PUP w Belchatowie wpłynęły zgłoszenia z innych urzędów pracy: w 2018 roku na 2.866, a w 2019 r. na 1.660 miejsc pracy

³¹ W 2018 r. do PUP w Belchatowie wpłynęło 739 ofert na 4 961 miejsc pracy za granicą, a w 2019 r. – 546 ofert na 3 216 miejsc pracy za granicą.

Analiza dokumentacji wybranych 30 osób niepełnosprawnych wykazała, że Urząd realizował zadania ustalone w art. 36 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia, m.in. pozyskiwał i upowszechniał oferty pracy, udzielał pomocy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia m.in. poprzez informowanie bezrobotnego o aktualnej sytuacji i przewidywanych zmianach na lokalnym rynku pracy, inicjował i organizował kontakty bezrobotnego z pracodawcą, Urząd udzielał pracodawcom informacji o kandydacie do pracy. W wyniku realizowanych działań aktywizacyjnych we wszystkich (30) analizowanych przypadkach bezrobotne, poszukujące pracy osoby niepełnosprawne uzyskały zatrudnienie.
(akta kontroli str. 76-137, 400, 681-815)

1.3.2. W ramach poradnictwa zawodowego osobom bezrobotnym i poszukującym pracy Urząd udzielał grupowych i indywidualnych porad zawodowych (§ 46 ust. 1 pkt 1-3 rozporządzenia w sprawie trybu i sposobów prowadzenia usług rynku pracy) oraz grupowych i indywidualnych informacji zawodowych (§ 46 ust. 1 pkt 5-7 ww. rozporządzenia). W kolejnych latach pomocy w tej formie udzielono:

- w 2018 r. 1146 bezrobotnym, w tym 134 niepełnosprawnym,
- w 2019 r. 1302 bezrobotnym, w tym 156 bezrobotnym i jednej poszukującej pracy osobie niepełnosprawnej,
- w 2020 r. 932 bezrobotnym, w tym 94 bezrobotnym i pięciu poszukującym pracy osobom niepełnosprawnym.

Pomocy w grupowych poradach zawodowych udział wzięło: w 2018 r. 188 bezrobotnych, w tym 24 bezrobotnych i dwóch poszukujących pracy niepełnosprawnych; w 2019 r. 77 bezrobotnych, w tym dziewięciu bezrobotnych i dwóch poszukujących pracy niepełnosprawnych; w 2020 r. 31 bezrobotnych.

Ponadto dla osób niepełnosprawnych zorganizowano porady grupowe³² dotyczące przysługujących im praw, konieczności przygotowania się do funkcjonowania na rynku pracy, możliwości aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez udział w projektach unijnych, usług i form pomocy świadczonych osobom niepełnosprawnym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Belchatowie.

(akta kontroli str. 76-137, 489)

Urząd udzielał także indywidualnych informacji zawodowych. Z tej formy poradnictwa skorzystało: w 2018 r. 2.888 bezrobotnych, w tym 358 osób niepełnosprawnych; w 2019 r. 3.208 bezrobotnych, w tym 386 osób niepełnosprawnych; w 2020 r. 2.370 bezrobotnych, w tym 304 osób niepełnosprawnych.

W ramach spotkań informacyjnych udzielano grupowych informacji zawodowych: w 2018 r. dla 80 bezrobotnych, w tym ośmiu bezrobotnych i dwóch poszukujących pracy osób niepełnosprawnych; w 2019 r. dla 118 bezrobotnych, w tym 24 bezrobotnych i ośmiu poszukujących pracy osób niepełnosprawnych; w 2020 r. dla 63 bezrobotnych.

Poradnictwo zawodowe kierowane było także do pracodawców i polegało na udzielaniu pomocy w doborze kandydatów do pracy spośród osób zarejestrowanych oraz na wspieraniu rozwoju zawodowego pracodawcy i jego pracowników poprzez udzielanie porad zawodowych. W kontrolowanym okresie liczba pracodawców korzystających z tej formy pomocy przedstawiała się następująco: 2018 r. – 146, 2019 r. – 153, 2020 r. - 171.

Urząd umożliwiał także dostęp do informacji służących uzyskaniu umiejętności poszukiwania pracy i samozatrudnienia. Dostępne zasoby obejmowały m.in. informacje o sposobach i metodach poszukiwania pracy oraz przygotowania się do rozmów kwalifikacyjnych, wykazy szkół i instytucji szkoleniowych, katalog potencjalnych pracodawców, zasady przygotowania, rodzaje i wzory dokumentów aplikacyjnych. Informacje te udostępniane były w formie ulotek, konspektów informacyjnych, a także elektronicznie. Z zasobów informacji skorzystało w 2018 r. – 405 osób, w 2019 r. – 263 osoby, a w 2020 r - 72 osoby.

(akta kontroli str. . 76-137)

1.4. Działania kontrolne w PUP

W latach 2018-2020 Urząd nie był kontrolowany w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych przez wojewodę oraz inne uprawnione podmioty.

(akta kontroli str. 490-494)

³² dwie w 2018 r oraz jedną w 2019 r.

W latach 2018-2020 do Urzędu, a także do Starostwa Powiatowego w Belchatowie nie były kierowane skargi na realizację przez Urząd zadań aktywizacji osób niepełnosprawnych. Nie były zgłaszane skargi dotyczące równego traktowania, przyznawania dofinansowania/pożyczek na podjęcie działalności gospodarczej, dofinansowania na wyposażenie/doposażenie stanowiska pracy, wyboru firm prowadzących szkolenia oraz przedsiębiorców organizujących staże, roboty publiczne, prace interwencyjne.

(akta kontroli str. 490)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Brak programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2015-2020 (do października 2020 r.), do opracowania i realizacji którego samorząd powiatowy (zadanie to jest wykonywane przez powiatowe urzędy pracy) jest zobowiązany przepisami art. 9 ust. 2 w zw. z art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy o promocji zatrudnienia.

Kontrola wykazała, że w przyjętej uchwałą³³ Rady Powiatu w Belchatowie „Strategii Rozwoju Powiatu Belchatowskiego na lata 2015-2020” program taki nie został ujęty. Dopiero w październiku 2020 r. Rada Powiatu w Belchatowie uchwaliła „Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Belchatowskiego na lata 2020-2026”, do której załącznikiem był opracowany przez Urząd – „Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2020-2026”

(akta kontroli str. 495-502)

Dyrektor Urzędu wyjaśniła, że już „w 2015 roku PUP podjął działania mające na celu stworzenie wraz z samorządem powiatu strategii rozwiązywania problemów społecznych, której częścią byłby powiatowy program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2015 - 2020, uwzględniający powyższe zadania. Finalnie jednak nie doszło do jej sporządzenia.”

(akta kontroli str. 825-831)

W ocenie NIK, przepisy są w tym zakresie jednoznaczne. Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy o promocji zatrudnienia do zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy należy opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, zaś zgodnie z art. 9 ust. 2 zadanie to jest wykonywane przez powiatowe urzędy pracy. Obowiązujący stan prawny w tym zakresie nie przewidywał odstępstwa od stosowania przepisów tej ustawy. Zatem nie uchwalenie przez samorząd powiatu strategii rozwiązywania problemów społecznych, nie zwalniało Urzędu z obowiązku opracowania programu promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy.

2. Brak w projekcie „Programu Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2020-2026” oraz w „Powiatowym programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych na lata 2016-2020” bazowych i docelowych wartości liczbowych mierników, pozwalających na ocenę stopnia realizacji zakładanych celów i zadań w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych, w tym niepełnosprawnych, co jest niezgodne ze Standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych wydanymi przez Ministra Finansów na podstawie art. 69 ust. 4 ufp.

Kontrola wykazała, że w Programie będącym załącznikiem do Strategii szczegółowo zdiagnozowano bezrobocie w powiecie belchatowskim, przedstawiono rekomendowane działania na rzecz ograniczenia i łagodzenia skutków bezrobocia. Także w Programie dla osób niepełnosprawnych przedstawiono diagnozę stanu bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych, realizowane dla tych osób formy aktywizacji zawodowej, przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji oraz źródła ich finansowania. W omawianych programach nie wskazano mierników bazowych i docelowych, pozwalających na ocenę stopnia realizacji zakładanych celów i zadań w zakresie aktywizacji, w tym osób niepełnosprawnych.

³³ uchwała nr XVIII/119/2016 Rady Powiatu w Belchatowie z dnia 27 kwietnia 2016 r.

Dyrektor Urzędu wyjaśniła, że nie określono ich ze względu „na możliwość zaistnienia różnych scenariuszy przyszłości powiatu bełchatowskiego, wynikających z planowanych zmian w przemyśle paliwowo-energetycznym, będącym dla powiatu czynnikiem stabilizującym poziom zatrudnienia i warunki życia mieszkańców oraz stymulatorem rozwoju i funkcjonowania podmiotów z nim powiązanych bądź pracujących na jego rzecz. Niepewność w tym zakresie powodowała, że niemożliwym było jednoznaczne określenie celów i odpowiadających im wskaźników”.

(akta kontroli str. 825-831)

NIK nie podziela tych wyjaśnień. Nieokreślenie wartości bazowych i docelowych mierników w dokumentach programowych jest niezgodne z przepisami ufp oraz Standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, zgodnie z którymi „cele i zadania należy określić jasno i w co najmniej rocznej perspektywie. Ich wykonanie należy monitorować za pomocą wyznaczonych mierników”. Określenie celów i zadań bez bazowych i docelowych wartości mierników w przyjętych programach powoduje, że nie można monitorować stopnia ich realizacji, a co za tym idzie dokumenty te są mało przydatne w prowadzeniu polityki aktywizacji lokalnego rynku pracy. Niemożność przewidzenia ewentualnych skutków zmian w przemyśle wpływającym na poziomie zatrudnienia w powiecie, nie stanowi przeszkody w określeniu wartości mierników, zwłaszcza, że w razie potrzeby można dokonywać ich ewaluacji.

3. Ograniczenie planowanych i realizowanych form aktywizacji zawodowej dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych głównie do finansowanego ze środków PFRON przyznania jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej.

Kontrola NIK wykazała, że przyznane w ramach algorytmu limity środków PFRON wykorzystane zostały wyłącznie na udzielenie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej przez osobę niepełnosprawną, a wydatkowana kwota na ten cel w 2018 r. stanowiła 41,3%, i w 2019 r. – 26,9% ogólnej kwoty przewidzianej na rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych. W 2020 r. przyznane środki z PFRON w całości nie zostały wykorzystane.

Dyrektor Urzędu wyjaśniła, że niski wskaźnik wykorzystania środków PFRON przyznanych powiatowi bełchatowskiemu w ramach algorytmu wynikał m.in. z: braku na terenie powiatu zakładu aktywizacji zawodowej i spółdzielni socjalnych, które tworzyłyby miejsca pracy chronionej, a także małego zainteresowanie lokalnych pracodawców tworzeniem miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. Jego zdaniem, małe zainteresowanie pracodawców środkami PFRON mogło wynikać z regulacji prawnych ustawy o rehabilitacji, która przy analogicznych formach aktywizacji osób niepełnosprawnych nakłada na pracodawców większe obowiązki niż ustawa o promocji zatrudnienia (mniej korzystne warunki zwrotu środków w przypadku niedopełnienia warunków umowy, czy też konieczność poddania się kontroli Państwowej Inspekcji Pracy).

Zdaniem Dyrektora, przyczyny niskiego wykorzystania dostępnych środków mogą leżeć również po stronie klientów i wynikać z posiadanych ograniczeń zdrowotnych, trudności w dotarciu do miejsc pracy bądź też z braku zainteresowania podjęciem pracy. W 2020 r. bezpośrednią przyczyną dodatkowo były ograniczenia wynikające ze stanu pandemii Covid-19. Wprowadzane ograniczenia w funkcjonowaniu części obszarów gospodarki, ograniczenia w przemieszczaniu się, czy utrudniony kontakt z klientami Urzędu były przyczyną braku zainteresowania zarówno pracodawców, jaki i samych osób niepełnosprawnych środkami PFRON.

(akta kontroli str. 825-831)

NIK uwzględniając przedstawione argumenty zwraca jednak uwagę na potrzebę promowania wśród osób niepełnosprawnych i pracodawców zatrudniających te osoby istniejących możliwości zwiększenia dostępności do rynku pracy niepełnosprawnych osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

OCENA CZĄSTKOWA

Podejmowane przez Powiat Bełchatowski działania na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym osób niepełnosprawnych, ustalone zostały w programach, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy o promocji zatrudnienia oraz art. 35a ustawy o rehabilitacji zawodowej. „Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz

Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2020-2026" został opracowany przez Urząd i przyjęty uchwałą Rady Powiatu dopiero w październiku 2020 r.

W programach nie określono bazowych i docelowych wartości liczbowych mierników, pozwalających na ocenę stopnia realizacji zakładanych celów i zadań w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych, w tym niepełnosprawnych, co było niezgodne ze Standardami kontroli zarządczej, wydanymi przez Ministra Finansów na podstawie art. 69 ust. 4 ufp.

Urząd zapewnił osobom niepełnosprawnym dostęp do świadczonych usług zarówno w obiekcie Urzędu jak i za pośrednictwem witryny internetowej.

Prawidłowo realizowane były zadania w zakresie polityki rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania osób niepełnosprawnych na tym rynku. Środki na finansowanie poszczególnych form aktywizacji osób bezrobotnych i poszukujących pracy były wydatkowane z zachowaniem zasady równego traktowania osób niepełnosprawnych. Nieskuteczne były działania Urzędu na rzecz wykorzystania dostępnych środków PFRON na realizację form aktywizacji zawodowej dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych. Wykorzystanie tych środków stanowiło w 2018 r. – 41,3%, a w 2019 r. – 26,9% limitów przyznanych powiatowi bełchatowskiemu w ramach algorytmu i ograniczone zostało jedynie do przyznania w latach 2018-2019 osobom niepełnosprawnym dotacji na podjęcie działalności gospodarczej.

OBSZAR

2. Prawidłowość i skuteczność aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych oraz trwałość ich zatrudnienia.

2.1. Współpraca PUP z osobą niepełnosprawną zarejestrowaną jako bezrobotny/poszukujący pracy.

Opis stanu faktycznego

2.1.1. Indywidualne plany działania (IPD) zostały sporządzone dla wszystkich bezrobotnych osób niepełnosprawnych, zarejestrowanych w Urzędzie. IPD sporządzane były przez doradcę klienta w obecności osoby bezrobotnej na pierwszych wyznaczonych wizytach po dokonaniu rejestracji. Do obsługi osób niepełnosprawnych wyznaczonych zostało dwóch doradców.

(akta kontroli str. 818-824)

Na podstawie analizy dokumentacji wybranych 26 osób niepełnosprawnych ustalono, że:

- zgodnie z art. 34a ust. 1-3ab ustawy o promocji zatrudnienia, udzielając bezrobotnej osobie niepełnosprawnej pomocy, Urząd opracował IPD,
- IPD przygotowane były przez doradców klienta przy udziale bezrobotnej osoby niepełnosprawnej (udział potwierdzony każdorazowo podpisem tej osoby),
- planowana w IPD pomoc uwzględniała indywidualne potrzeby i możliwości osób niepełnosprawnych, ustalone w trakcie spotkania poprzedzającego opracowanie IPD,
- IPD opracowane były na określony czas i ustalały warunki zakończenia jego realizacji (wejście na rynek pracy),
- w planach wskazane były uzgodnione z bezrobotną osobą niepełnosprawną działania do samodzielnej realizacji, indywidualne porady i informacje zawodowe, propozycje pracy. Dla każdego działania wskazano planowany termin jego realizacji,
- działania planowane do samodzielnej realizacji w celu poszukiwania pracy obejmowały aktywne poszukiwanie pracy z wykorzystaniem m.in.: bezpośredniego kontaktu z pracodawcami, sieci własnych kontaktów, elektronicznych baz danych, ogłoszeń w prasie i mediach),
- monitorowanie realizacji IPD prowadzone było w ramach planowanych kontaktów z doradcą według ustalonej częstotliwości tych kontaktów (co najmniej raz na 60 dni).
- w analizowanych raportach z realizacji IPD wykazane były kontakty klienta z doradcą, podejmowane działania, ze wskazaniem stanu realizacji działań przewidzianych w IPD w tym działania dotyczące pośrednictwa pracy.

(akta kontroli str. 681-810)

2.1.2. Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP w charakterze bezrobotnych/poszukujących pracy, po opracowaniu z ich udziałem IPD, były objęte aktywizacją zawodową w celu wejścia na rynek pracy. W ramach aktywizacji miały wyznaczane działania do samodzielnej realizacji (określenie oczekiwań wobec rynku pracy oraz

zawodów, w których chcieliby podjąć pracę, współpraca z urzędem w zakresie umiejętności korzystania z poradnictwa zawodowego, informacji zawodowej, szkoleń oraz samodzielne poszukiwanie pracy – indywidualne wizyty u pracodawców). Realizowanymi działaniami były również indywidualne informacje zawodowe, indywidualne i grupowe porady zawodowe (informacje dotyczące rynku pracy, pracodawców, określenie problemu doradczego oraz możliwości jego rozwiązania). Następstwem tych działań były propozycje pracy subsydiowanej/ niesubsydiowanej oraz innej formy pomocy (staże, szkolenia) uwzględniające predyspozycje, kwalifikacje i potrzeby niepełnosprawnych osób bezrobotnych. Monitorowanie postępów w realizacji działań przewidzianych i zaproponowanych bezrobotnemu, prowadzone było poprzez kontakty doradcy klienta z osobami bezrobotnymi co najmniej raz na 60 dni osobiście, elektronicznie lub telefonicznie, w zależności od potrzeb i istniejących możliwości kontaktu.

(akta kontroli str. 818-824)

2.2. Formy wsparcia osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w charakterze bezrobotnych lub poszukujących pracy i ich skuteczność.

2.2.1. W Urzędzie opracowany był dokument pn. „Ustalenia Powiatowego Urzędu Pracy w Belchatowie w sprawie korzystania z usług szkoleniowych”. Określał on zasady udzielania osobom uprawnionym, zgodnie z indywidualnym planem działania informacji i pomocy w nabywaniu, podwyższaniu lub zmianie kwalifikacji.

Urząd w kontrolowanym okresie w ramach aktywizacji osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym osób niepełnosprawnych, realizował wyłącznie szkolenia wskazane przez osoby uprawnione (art. 40 ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia). Wybór firm szkoleniowych dokonywany był zgodnie obowiązującymi przepisami i procedurami wewnętrznymi. Uwzględniał jakość przeprowadzenia szkolenia, jego koszt oraz możliwość nabycia umiejętności pozwalających na znalezienie zatrudnienia przez osobę bezrobotną.

(akta kontroli str. 503-533)

Kwoty wydatkowane na organizację szkoleń osób niepełnosprawnych obejmowały stypendia wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne oraz należności przysługujące instytucjom szkoleniowym. Osobom tym w latach objętych kontrolą nie były przyznawane bony szkoleniowe, pożyczki szkoleniowe. Osoby niepełnosprawne nie uczestniczyły również w przygotowaniu zawodowym dla dorosłych.

W kontrolowanym okresie wydatki poniesione na szkolenie osób bezrobotnych systematycznie zmniejszały się, a ich udział w ogólnej kwocie wydatków na wszystkie formy aktywizacji stanowił w 2018 r. – 1,8%, w 2019 r. – 1,7%, a w 2020 r. – 1,4%.

W 2018 r. na szkolenia, w których uczestniczyło 36 osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym 1 osoba niepełnosprawna wydatkowano ogółem 137,0 tys. zł, w tym na szkolenie osób niepełnosprawnych 1,6 tys. zł. Źródłami finansowania tych wydatków były środki Funduszu Pracy (algorytm) w wysokości 128,1 tys. zł (w tym 1,6 tys. zł na szkolenie jednej osoby niepełnosprawnej), oraz inne środki w wysokości 8,9 tys. zł³⁴.

Udział w szkoleniach ukończyło 37 osób bezrobotnych, poszukujące pracy, w tym jedna niepełnosprawna. Zatrudnienie po szkoleniu uzyskały 24 osoby w tym jedna osoba niepełnosprawna. Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej ogółem wyniósł 63,9% a dla osób niepełnosprawnych 100,0%. Wskaźnik efektywności kosztowej dla tej formy aktywizacji wyniósł 6,2 tys. zł, a w odniesieniu do osób niepełnosprawnych 1,6 tys. zł.

Według danych monitoringowych Urzędu osoba niepełnosprawna, która ukończyła szkolenie w 2018 r., na koniec 2020 r. pozostawała w zatrudnieniu.

W 2019 r. na szkolenia, w których uczestniczyły 33 osoby bezrobotne i poszukujące pracy, w tym jedna osoba z niepełnosprawnością wydatkowano ogółem 115,9 tys. zł, w tym na szkolenie osoby niepełnosprawnej 4,5 tys. zł. Źródłami finansowania przeprowadzonych szkoleń były środki Funduszu Pracy (algorytm).

Wszyscy uczestnicy ukończyli szkolenia, a zatrudnienie uzyskało 27 osób, w tym osoba niepełnosprawna. Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej ogółem wyniósł 78,8%, a dla osób niepełnosprawnych 100,0%. Wskaźnik efektywności kosztowej dla tej formy aktywizacji wyniósł 4,6 tys. zł, a w odniesieniu do osób niepełnosprawnych 4,5 tys. zł.

³⁴ rezerwa Funduszu Pracy

Według danych monitoringowych Urzędu osoba niepełnosprawna która ukończyła szkolenie w 2019 r., pozostawała w zatrudnieniu na koniec 2020 r.

W 2020 r. na szkolenia, w których uczestniczyło 18 osób bezrobotnych i poszukujących pracy, wydatkowano ogółem 78,7 tys. zł. Szkolenia w całości sfinansowane zostały środkami Funduszu Pracy (algorytm).

Wszyscy uczestnicy ukończyli szkolenia, a zatrudnienie uzyskało 13 osób. Według danych na 31.12.2020 r. wskaźnik efektywności zatrudnieniowej ogółem wyniósł 72,2% a wskaźnik efektywności kosztowej 6,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 199-203)

2.2.2. W Urzędzie opracowany był dokument pn. „Ustalenia Powiatowego Urzędu Pracy w Belchatowie w sprawie organizacji stażu dla bezrobotnych” Dokument ustalał m.in. tryb składania, rozpatrywania wniosków o zorganizowanie stażu, tryb zawierania umowy o odbywanie stażu przez bezrobotnego, prawa i obowiązki bezrobotnego skierowanego na staż.

(akta kontroli str. 534-537)

Analiza zestawienia pracodawców organizujących staże dla osób niepełnosprawnych w latach 2018-2020, wykazała, że wielokrotnie staż zorganizowany został przez:

- Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego – dwa wnioski na dwa miejsca dla niepełnosprawnych,
- Starostwo Powiatowe w Belchatowie – trzy wnioski (w każdym roku jeden) na pięć miejsc stażowych,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. J. Głuchowskiego w Belchatowie dwa wnioski (w 2018 i w 2020 r.) na trzy miejsca stażowe,

Pozostałe podmioty w badanym okresie tylko raz zorganizowały staż dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych.

(akta kontroli str. 538-541)

Analiza dokumentacji pięciu wybranych naborów przeprowadzonych na podstawie zgłoszonych przez przedsiębiorców wniosków o organizację staży³⁵ wykazała, że

- wniosek pracodawcy o organizację stażu każdorazowo podlegał opiniowaniu przez Urząd,
- według kryteriów wskazanych we wniosku przez organizatora stażu, Urząd wytypował i wydawał osobom bezrobotnym, w tym niepełnosprawnym, skierowania do odbycia stażu,
- podczas giełd pracy zorganizowanych w Urzędzie, organizator dokonywał wyboru stażystów spośród skierowanych osób,
- w wyniku prowadzonych postępowań na wnioskowanych przez pracodawców siedem miejsc stażowych, skierowane zostały dwie osoby niepełnosprawne, wybrane podczas giełd pracy a także dwie osoby niepełnosprawne wskazane przez pracodawcę we wniosku,
- Urząd z organizatorem stażu zawarł umowy o odbycie stażu,
- ustalone umową: okres trwania stażu oraz deklarowany przez pracodawcę okres zatrudnienia po stażu, były zgodne z wnioskiem pracodawcy o organizację stażu,
- wszystkie osoby skierowane na staż uzyskały zaświadczenie o jego ukończeniu.

(akta kontroli str. 542-610)

W 2018 r. na staże, w których uczestniczyły 553³⁶ osoby bezrobotne i poszukujące pracy, w tym 17 osób z niepełnosprawnością wydatkowano ogółem 3.378,5 tys. zł, w tym na staże osób niepełnosprawnych 137,4 tys. zł. Źródłami finansowania staży były środki Funduszu Pracy (algorytm) w wysokości 606,3 tys. zł (w tym 16,2 tys. zł na staże trzech osób

³⁵ W ramach projektu RPO WŁ „Aktywizacja osób po 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie belchatowskim (IV)”: Dom Pomocy Społecznej w Belchatowie – staż dla 2 osób bezrobotnych oraz Firma A. Mosiński – staż dla 1 osoby (wskazanej przez pracodawcę).

W ramach Funduszu Pracy PPHU „BATIS” spółka z o.o. w Belchatowie – staż dla 2 osób bezrobotnych, W ramach projektu PO WER „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie belchatowskim (V)” Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Belchatowie – staż dla 1 osoby bezrobotnej, Pracownia Techniczno-Dentystyczna Małgorzata Bocian – staż dla 1 osoby (wskazanej przez pracodawcę),

³⁶ w tym 153 osoby z programu, które rozpoczęły staż w 2017 roku i realizowały go w roku 2018; 70 osób z FP które rozpoczęły staż w 2017 roku i realizowały go w roku 2018

niepełnosprawnych), środki na realizację projektów i programów współfinansowanych z EFS w wysokości 2596,9 tys. zł (w tym 121,2 tys. zł na staże 14 osób niepełnosprawnych) oraz inne środki w wysokości 175,3 tys. zł³⁷

Spośród uczestniczących w stażach, udział ukończyły 352 osoby bezrobotne, poszukujące pracy, w tym 13 niepełnosprawnych. Zatrudnienie po stażu uzyskało odpowiednio 311 i 11 osób. Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej ogółem wyniósł 88,4% a dla osób niepełnosprawnych 84,6%. Wskaźnik efektywności kosztowej dla tej formy aktywizacji wyniósł 10,7 tys. zł, a w odniesieniu do osób niepełnosprawnych 17,5 tys. zł.

Według danych monitoringowych Urzędu spośród osób niepełnosprawnych które ukończyły staż w 2018 r., na koniec 2020 r. w zatrudnieniu pozostawało siedem osób, jedna osoba nabyła uprawnienia emerytalne, a jedna osoba ponownie została zarejestrowana w ewidencji bezrobotnych.

W 2019 r. na staże, w których uczestniczyły 373³⁸ osoby bezrobotne i poszukujące pracy, w tym 8 osób z niepełnosprawnością wydatkowano ogółem 2471,4 tys. zł, w tym na staże osób niepełnosprawnych 55,9 tys. zł. Źródłami finansowania staży były środki Funduszu Pracy (algorytm) w wysokości 735,2 tys. zł (w tym 7,8 tys. zł na staż jednej osoby niepełnosprawnej), środki na realizację projektów i programów współfinansowanych z EFS w wysokości 1.736,2 tys. zł (w tym 48,1 tys. zł na staż siedmiu osób niepełnosprawnych).

Spośród uczestniczących w stażach, udział ukończyło 318 osób bezrobotnych poszukujących pracy, w tym siedmiu niepełnosprawnych. Zatrudnienie po stażu uzyskało odpowiednio 282 i 5 osób. Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej ogółem wyniósł 88,7% a dla osób niepełnosprawnych 71,4%. Wskaźnik efektywności kosztowej dla tej formy aktywizacji wyniósł 8,8 tys. zł, a w odniesieniu do osób niepełnosprawnych 11,2 tys. zł.

Według danych monitoringowych Urzędu wszystkie osoby niepełnosprawne które ukończyły staż w 2019 r., pozostawały w zatrudnieniu na koniec 2020 r.

W 2020 r. na staże, w których uczestniczyło 306³⁹ osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym siedem osób niepełnosprawnych wydatkowano ogółem 1910,7 tys. zł, w tym na staże osób niepełnosprawnych 77,9 tys. zł. Źródłami finansowania staży były środki Funduszu Pracy (algorytm) w wysokości 162,8 tys. zł (w tym 7,9 tys. zł na staż jednej osoby niepełnosprawnej), środki na realizację projektów i programów współfinansowanych z EFS w wysokości 1.747,9 tys. zł (w tym 70,0 tys. zł na staże sześciu osób niepełnosprawnych).

Spośród uczestniczących w stażach, udział ukończyło 161 osób bezrobotnych poszukujących pracy, w tym pięciu niepełnosprawnych. Zatrudnienie po stażu uzyskały odpowiednio 146 i dwie osoby. Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej ogółem wyniósł 90,7% a dla osób niepełnosprawnych 40,0%. Wskaźnik efektywności kosztowej tej formy aktywizacji wyniósł 13,2 tys. zł, a w odniesieniu do osób niepełnosprawnych 39,0 tys. zł.

Według danych monitoringowych Urzędu osoby niepełnosprawne zaktywizowane poprzez uczestnictwo w stażu w 2020 r., na koniec 2020 r. pozostawały w zatrudnieniu.

(akta kontroli str. 195-203)

2.2.3. W Urzędzie corocznie był opracowywany i opiniowany przez Radę Rynku Pracy dokument pn. „Ustalenia Powiatowego Urzędu Pracy w Belchatowie w sprawie organizowania prac interwencyjnych” Dokument ustalał m.in. warunki przyznawania dofinansowania, procedurę weryfikacji wniosków o zorganizowanie prac interwencyjnych, tryb zawierania umowy i sposób rozliczenia dofinansowania.

W kontrolowanym okresie nabory wniosków pracodawców organizujących prace interwencyjne ogłaszane były w I kwartale każdego roku na stronie internetowej Urzędu. Nabory prowadzone były w sposób ciągły do wyczerpania rocznego limitu środków przyznanych na ten cel.

W kontrolowanym okresie organizatorem prac interwencyjnych dla niepełnosprawnych osób bezrobotnych i poszukujących pracy było pięć podmiotów (dwa publiczne i trzy prywatne).

³⁷ z rezerwy ministra z FP, program specjalny z FP, program regionalny (z udziałem środków własnych wg algorytmu)

³⁸ w tym 89 osób z programu, które rozpoczęły staż w 2018 roku i realizowały go w roku 2019; 35 osób z FP które rozpoczęły staż w 2018 roku i realizowały go w roku 2019

³⁹ w tym 19 osób z programu, które rozpoczęły staż w 2019 roku i realizowały go w roku 2020; 25 osób z FP które rozpoczęły staż w 2019 roku i realizowały go w roku 2020.

Wśród nich nie było firm posiadających status zakładu pracy chronionej lub spółdzielni socjalnej. W tej formie aktywizacji przewidziano łącznie pięć miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

W celu wyboru pracodawcy/organizatora prac interwencyjnych Urząd dokonując oceny merytorycznej wniosku uwzględniał informacje dotyczące współpracy z wnioskodawcą na przestrzeni 24 miesięcy poprzedzających dzień złożenia wniosku, w szczególności czy wnioskodawca wywiązał się z warunków zawartych wcześniej umów oraz czy kontynuował zatrudnienie po upływie obowiązkowego okresu wynikającego z ustawy. Do oceny wniosków uwzględniano także informację z Działu Obsługi Klienta dotyczącą zarejestrowanych osób, spełniających wymagania pracodawców zawarte we wniosku.

W 2018 roku w pracach interwencyjnych uczestniczyło 115 osób bezrobotnych, w tym jedna niepełnosprawna. Skierowana osoba niepełnosprawna według stanu na koniec 2020 r. nadal pozostawała w zatrudnieniu.

W 2018 roku efektywność zatrudnieniowa prac interwencyjnych dla skierowanych osób niepełnosprawnych wynosiła 100%, a efektywność kosztowa - 5,8 tys. zł.

W 2019 roku w pracach interwencyjnych uczestniczyły 93 osoby bezrobotne, w tym trzy osoby niepełnosprawne. Spośród osób niepełnosprawnych skierowanych do prac interwencyjnych, na koniec 2020 r. dwie pozostawały w zatrudnieniu, a jedna po zakończonym zatrudnieniu (31.10.2020) nie wróciła do ewidencji osób bezrobotnych.

W 2019 roku efektywność zatrudnieniowa prac interwencyjnych dla skierowanych osób niepełnosprawnych wynosiła 100%, a efektywność kosztowa – 11,6 tys. zł.

W 2020 roku uczestnikami prac interwencyjnych były 82 osoby bezrobotne, w tym jedna z niepełnosprawnością. Zatrudnienie osoby niepełnosprawnej trwa nadal (umowa jest realizowana w roku 2021).

W 2020 roku efektywność zatrudnieniowa prac interwencyjnych dla skierowanych osób niepełnosprawnych wynosiła 100%, a efektywność kosztowa – 0,98 tys. zł.

(akta kontroli str. 195-203, 614, 625-641)

2.2.4. Działania w zakresie organizacji robót publicznych Urząd realizował na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia, rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 czerwca 2014 r. w sprawie organizowania prac interwencyjnych i robót publicznych oraz jednorazowej refundacji kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne⁴⁰, a także corocznie przygotowywanych i opiniowanych przez Radę Rynku Pracy „Zasad gospodarowania środkami Funduszu Pracy”.

Nabory wniosków o organizowanie robót publicznych ogłaszane były w I kwartale każdego roku na stronie internetowej Urzędu i prowadzone były do wyczerpania limitu środków przyznanych na ten cel, bądź otrzymania informacji z gmin o braku zainteresowania organizacją robót publicznych.

W kontrolowanym okresie organizatorem robót publicznych dla niepełnosprawnych osób bezrobotnych i poszukujących pracy były dwa podmioty (Urząd Gminy w Drużbicach w 2018 i 2019 r. oraz Urząd Gminy w Zelowie). Tę formy aktywizacji przewidziano dla trzech osób niepełnosprawnych.

(akta kontroli str. 538-541, 615-641)

Urząd dokonując oceny merytorycznej wniosku uwzględniał informacje dotyczące współpracy z wnioskodawcą na przestrzeni 24 miesięcy poprzedzających dzień złożenia wniosku, w szczególności czy organizator lub wskazany przez niego pracodawca wywiązał się z warunków zawartych wcześniej umów oraz czy kontynuował zatrudnienie po upływie obowiązkowego okresu wynikającego z ustawy. Do oceny wniosków uwzględniano także informację z Działu Obsługi Klienta dotyczącą zarejestrowanych osób (w tym dłużników alimentacyjnych) spełniających wymagania organizatorów zawarte we wniosku.

W 2018 roku uczestnikami robót publicznych było 11 osób bezrobotnych, w tym jedna z niepełnosprawnością. Osoba ta pozostawała w zatrudnieniu do końca 2019 r. W dniu 26.06.2020 r. została ponownie zarejestrowana w Urzędzie.

Efektywność zatrudnieniowa dla osób niepełnosprawnych wyniosła 100%, natomiast efektywność kosztowa dla tych osób wyniosła 7,6 tys. zł.

⁴⁰ Dz. U. poz. 864

W 2019 roku w robotach publicznych uczestniczyło 16 osób, w tym jedna osoba z niepełnosprawnością. Osoba ta na koniec 2020 r. pozostawała nadal w zatrudnieniu. Efektywność zatrudnieniowa dla osób niepełnosprawnych wyniosła 100%, natomiast efektywność kosztowa wyniosła 9,1 tys. zł.

W 2020 roku roboty publiczne realizował 6 osób, w tym jedna osoba z niepełnosprawnością. Osoba ta na koniec 2020 r. nadal pozostawała w zatrudnieniu. Efektywność zatrudnieniowa dla osób niepełnosprawnych wyniosła 100%, natomiast efektywność kosztowa wyniosła 10,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 195-203. 622-623)

2.2.5. W Urzędzie corocznie opracowywany był i opiniowany przez Radę Rynku Pracy dokument pn. „Ustalenia Powiatowego Urzędu Pracy w Belchatowie w sprawie przyznawania jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej zwanych dofinansowaniem”. W Urzędzie obowiązywał również opiniowany przez Radę Rynku Pracy dokument „Ustalenia Powiatowego Urzędu Pracy w Belchatowie w sprawie przyznawania z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo działalności w formie spółdzielni socjalnej”⁴¹. Dokumenty ustalały warunki przyznawania środków, przeznaczenie i możliwości ich wydatkowania, procedurę weryfikacji wniosków, zabezpieczenie realizacji umowy, tryb zawierania umowy i sposób rozliczenia dofinansowania.

(akta kontroli str. 642-648)

W kontrolowanym okresie nabór wniosków osób bezrobotnych o przyznanie z Funduszu Pracy jednorazowych środków na podjęcie działalności ogłaszany były w każdym miesiącu na stronie internetowej Urzędu. Nabory prowadzone były do wyczerpania limitów przyznanych środków.

Informacje o naborze wniosków o środki z PFRON ogłaszane były na stronie internetowej Urzędu po podjęciu przez Radę Powiatu uchwały w sprawie określenia zadań i przeznaczenia środków PFRON w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w powiecie belchatowskim.

Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej przyznawane były osobom bezrobotnym z Funduszu Pracy na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 lipca 2017 r. w sprawie dokonywania z Funduszu Pracy refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy oraz przyznawania środków na podjęcie działalności gospodarczej⁴².

Jednorazowe środki PFRON na podjęcie działalności gospodarczej, przyznawane niepełnosprawnym osobom bezrobotnym lub niepełnosprawnym osobom poszukującym pracy niepozostającym w zatrudnieniu, udzielane były na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej, rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 grudnia 2018 r. w sprawie przyznawania osobie niepełnosprawnej środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo działalności w formie spółdzielni socjalnej⁴³.

Złożone wnioski podlegały ocenie według kryteriów i punktacji określonych w „Karcie oceny wniosków”. Kryteria oceny wniosków osób bezrobotnych i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu uwzględniały m.in.: analizę finansową przedsięwzięcia, realność zaistnienia przedsięwzięcia na lokalnym rynku pracy i możliwość prowadzenia działalności przez okres co najmniej 12 miesięcy, przygotowanie techniczno-organizacyjne wnioskodawcy do prowadzenia przedsięwzięcia. Po dokonaniu oceny formalnej i merytorycznej złożonych wniosków wnioskodawcy informowani byli o wyniku rozpatrzenia wniosku.

W 2018 roku w wyniku przeprowadzonych naborów wniosków o przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej ze środków Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego wpłynęły 174 wnioski. Na podstawie pozytywnie rozpatrzonych wniosków podpisano 108 umów o dofinansowanie. Nie podpisano żadnej umowy z osobą niepełnosprawną. W 2018 roku efektywność kosztowa tej formy aktywizacji wyniosła 17,9 tys. zł, a efektywność zatrudnieniowa 98,5 %.

⁴¹ dokumenty dostępne na stronie: <http://pubbelchatow.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/>

⁴² Dz. U. z 2017, poz. 1380 ze zm.

⁴³ Dz. U. z 2018, poz. 2342

W 2019 roku w wyniku przeprowadzonych naborów wniosków o przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej ze środków Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego wpłynęły 234 wnioski. Na podstawie pozytywnie rozpatrzonych wniosków podpisano 134 umowy o dofinansowanie, w tym dwie umowy zostały zawarte z osobami niepełnosprawnymi⁴⁴. Efektywność kosztowa tej formy aktywizacji wyniosła 25,6 tys. zł, a efektywność zatrudnieniowa 95,9%.

W 2020 roku w wyniku przeprowadzonych naborów wniosków o przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej ze środków Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego wpłynęło 157 wniosków. Na podstawie pozytywnie rozpatrzonych wniosków podpisano 111 umów o dofinansowanie, w tym jedną umowę z osobą niepełnosprawną⁴⁵. Efektywność kosztowa w 2020 r. dla tej formy aktywizacji wyniosła 19,0 tys. zł, a efektywność zatrudnieniowa 96,3%.

Osoby niepełnosprawne korzystające z omawianej formy wsparcia w 2019 r. prowadziły działalność gospodarczą⁴⁶. Umowa zawarta z 2020 r. jest realizowana. Wymagany termin prowadzenia działalności (co najmniej 12 miesięcy) upłynie 02 czerwca 2021 r.

W kontrolowanym okresie osoby niepełnosprawne bezrobotne poszukujące pracy i nie pozostające w zatrudnieniu korzystały również ze środków PFRON przeznaczonych na podjęcie działalności gospodarczej.

W 2018 roku środki takie przyznane zostały jednej osobie niepełnosprawnej. Efektywność zatrudnieniowa umowy wynosiła 100%, natomiast efektywność kosztowa 41,3 tys. zł. Na podstawie informacji w CEIDG podjęta działalność gospodarcza nadal jest prowadzona.

W 2019 roku zawarto umowę z jedną osobą niepełnosprawną. Efektywność kosztowa umowy wynosiła 35,0 tys. zł. Według warunków zawartej umowy prowadzący działalność zobowiązał się do jej prowadzenia przez okres 24 miesięcy, tj. do 07 października 2021 r. Dopiero po tym czasie będzie możliwe zweryfikowanie efektywności zatrudnieniowej umowy.

W 2020 roku ze środków PFRON nie przyznano jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo działalności w formie spółdzielni socjalnej.

(akta kontroli str. . 195-203, 625-641, 649-650)

2.3. Instrumenty rynku pracy skierowane do pracodawców zatrudniających bezrobotnych, w tym w szczególności niepełnosprawnych

2.3.1. Refundacja kosztów wyposażenia/doposażenia stanowiska pracy ze środków Funduszu Pracy dokonywana była na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia, rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 lipca 2017 r. w sprawie dokonywania z Funduszu Pracy refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy oraz przyznawania środków na podjęcie działalności gospodarczej⁴⁷ oraz corocznie opracowywanych i opiniowanych przez Radę Rynku Pracy wewnętrznych dokumentów tj. „Zasad gospodarowania środkami Funduszu Pracy” oraz „Ustaleń Powiatowego Urzędu Pracy w Belchatowie w sprawie dokonywania refundacji kosztów wyposażenia/doposażenia stanowiska pracy”. Urząd podejmował działania polegające na wyborze pracodawców, którzy zabezpieczają stworzenie/doposażenie trwałego miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych.

Informacje o naborze wniosków o przyznanie refundacji kosztów wyposażenia/doposażenia stanowiska pracy były zamieszczane na stronie internetowej Urzędu do wyczerpania rocznego limitu środków.

(akta kontroli str. 625-641, 651-657)

Złożone przez pracodawców wnioski opiniowane były przez – będący organem opiniodawczym Dyrektora PUP – zespół ds. oceny wniosków. Oceny dokonywano według

⁴⁴ umowa nr 53/PO WER (IV) z dnia 21.08.2019 r. w ramach projektu „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie belchatowskim (IV)”

umowa nr 54/RPO WŁ (V) z dnia 13.09.2019 r. w ramach projektu „Aktywizacja osób po 29. roku życia pozostających bez pracy w powiecie belchatowskim (V)”.

⁴⁵ umowa nr 78/RPO WŁ (V) z dnia 08.05.2020 w ramach projektu „Aktywizacja osób po 29. roku życia pozostających bez pracy w powiecie belchatowskim (V)”.

⁴⁶ na podstawie informacji w CEIDG

⁴⁷ Dz. U. z 2017, poz. 1380 z późn. zm.

kryteriów określonych w karcie oceny merytorycznej wniosku. Uwzględniane były również informacje dotyczące współpracy z wnioskodawcą na przestrzeni 24 miesięcy poprzedzających dzień złożenia wniosku, w szczególności dotyczące wywiązywania się z warunków zawartych wcześniej umów, m.in. kontynuowania zatrudnienia po upływie obowiązkowego okresu wynikającego z ustawy.

W ramach przeprowadzonych naborów wniosków o dokonanie refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy ze środków Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego:

- w 2018 roku wpłynęło 91 wniosków. Negatywnie rozpatrzono 36 wniosków, 3 przedsiębiorców wycofało złożone wnioski. Z pozytywnie rozpatrzonych 52 wniosków, umowy o refundację kosztów wyposażenia/doposażenia stanowiska pracy zawarte zostały z 48 wnioskodawcami (39 umów z Funduszu Pracy i dziewięć ze środków EFS) – 4 wnioskodawców zrezygnowało z zawarcia umowy, a dwóch odstąpiło od umowy przed skierowaniem osób bezrobotnych i wypłatą refundacji. W ramach ww. umów do zatrudnienia skierowano pięć osób z niepełnosprawnością.

Wsparcia udzielano na podstawie umowy zawartej pomiędzy wnioskodawcą a Dyrektorem Urzędu, w której określone były warunki refundacji kosztów. Osoby niepełnosprawne pozostawały w zatrudnieniu po zakończeniu wymaganego okresu. Tylko w jednym przypadku zatrudnienie zostało zakończone (trzy miesiące po okresie wymaganym umową), w pozostałych czterech przypadkach osoby niepełnosprawne pozostają zatrudnione na wyposażonych/doposażonych stanowiskach pracy.

W 2018 roku efektywność zatrudnieniowa umów o refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy dla skierowanych osób niepełnosprawnych wynosiła 100% (dotyczy osób, które w 2018 r. ukończyły udział w ww. formie pomocy), natomiast efektywność kosztowa – 20,1 tys. zł.

- w 2019 roku wpłynęły 74 wnioski, negatywnie rozpatrzono 26 wniosków, a 8 przedsiębiorców wycofało wnioski. Łącznie zawarto 40 umów (30 w ramach środków Funduszu Pracy i 10 umów ze środków EFS). Jeden przedsiębiorca wystąpił o rozwiązanie umowy przed skierowaniem osoby bezrobotnej i przed wypłatą środków. W ramach ww. umów skierowano trzy osoby z niepełnosprawnością. Nie upłynął wymagany 24 miesięczny okres zatrudnienia. Spośród ww. osób niepełnosprawnych w zatrudnieniu pozostawała jedna osoba, jedna osoba w trakcie zatrudnienia nabyła uprawnienia do emerytury, a jedna pozostawała w zatrudnieniu do 31.12.2020 r. Na utworzone stanowiska pracy Urząd skierował osoby bezrobotne nieposiadające stopnia niepełnosprawności.

W 2019 roku efektywność zatrudnieniowa umów o refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy dla skierowanych osób niepełnosprawnych wynosiła 100% (dotyczy osób, które w 2019 r. ukończyły udział w ww. formie pomocy), natomiast efektywność kosztowa – 13,8 tys. zł.

- W 2020 roku do urzędu wpłynęło 60 wniosków (w tym siedem w ramach EFS), Negatywnie rozpatrzono 11 wniosków, a ośmiu przedsiębiorców wycofało swój wniosek. W 2020 roku zawarto 37 umów ze środków Funduszu Pracy i pięć umów ze środków EFS. Jeden przedsiębiorca rozwiązał umowę przed skierowaniem osoby bezrobotnej i wypłatą środków. Na wyposażone/doposażone stanowiska pracy nie skierowano żadnej osoby niepełnosprawnej.

(akta kontroli str. 658-679)

2.3.2. W latach 2018-2020 nie były stosowane inne formy wsparcia skierowane do pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne, ustalone zarówno w ustawie o promocji zatrudnienia jak i ustawie o rehabilitacji.

(akta kontroli str. 680)

Niskie wykorzystanie środków PFRON – według oceny Dyrektora – mogło wynikać z faktu, że formy pomocy przewidziane w ustawie o rehabilitacji, które zostały przeniesione z ustawy o promocji zatrudnienia i są skuteczne w aktywizacji osób bezrobotnych, nie sprawdzają się w przypadku osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu. Na terenie powiatu nie funkcjonowała żadna spółdzielnia socjalna, która

mogłaby być zainteresowana ubieganiem się o finansowanie kosztów wynagrodzeń pracowników. Brak było również (mimo organizowania przez Urząd spotkań dotyczących pomocy merytorycznej i finansowej) zainteresowania osób bezrobotnych i poszukujących pracy tworzeniem podmiotów ekonomii społecznej.

(akta kontroli str. 825-831)

2.4. Efekty aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych i przestrzeganie zasad równego traktowania.

2.4.1. Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej, realizowanych przez Urząd w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2018 i 2019 roku, w porównaniu do wskaźników krajowych, kształtowała się następująco (dane ogólnopolskie za rok 2020 nie były dostępne).

	Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej (w %)	Wskaźnik efektywności kosztowej (w zł)
2018 rok		
POLSKA ogółem	84,96	10.286,42
PUP w Bełchatowie	91,44	11.076,74
2019 rok		
POLSKA ogółem	85,52	10.154,00
PUP w Bełchatowie	91,99	12.059,76

Dla zrealizowanych w kontrolowanym okresie podstawowych form aktywizacji, finansowanych z Funduszu Pracy, efektywność zatrudnieniowa dla osób niepełnosprawnych – poza stażami – była wyższa od tego wskaźnika ustalonego dla wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych i poszukujących pracy i wynosiła 100%. Dla aktywizacji w formie staży efektywność zatrudnieniowa osób niepełnosprawnych zmniejszała się z 84,6% w 2018 r. do 71,4% w 2019 r. oraz 40,0% w 2020 r. Wskaźnik ten dla wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych i poszukujących pracy wzrastał i wynosił odpowiednio: 88,4%, 88,7% i 90,7%.

Ogólny wskaźnik efektywności zatrudnieniowej podstawowych form aktywizacji dla wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych i poszukujących pracy, realizowanych w Urzędzie był wyższy od wskaźnika krajowego. W 2018 r. wyniósł 91,4% wobec 84,96% dla całego kraju. W 2019 r. dane te przedstawiały się odpowiednio: 91,99% i 85,52%. Dla roku 2020 r. wskaźnik dla Urzędu wyniósł 93,5% (brak danych o wskaźniku krajowym).

W kontrolowanym okresie rosła ogólna kwota wydatków Funduszu Pracy poniesionych na finansowanie podstawowych form aktywizacji zawodowej, przypadająca na osobę, która w trakcie lub po zakończeniu udziału w podstawowych formach aktywizacji zawodowej została zatrudniona (wskaźnik efektywności kosztowej). Efektywność kosztowa dla podstawowych form aktywizacji realizowanych przez Urząd wzrastała z 11,1 tys. zł w 2018 r. (wskaźnik krajowy – 10,3 tys. zł), do 12,06 tys. zł w 2019 r. (10,54 tys. zł) i do 13,96 tys. zł w 2020 r. (bd). Omawiany wskaźnik dla aktywizowanych przez Urząd osób niepełnosprawnych kształtował się w sposób następujący: 2018 r. – 17,08 tys. zł, 2019 r. – 14,0 tys. zł i 2020 r. – 8,13 tys. zł.

(akta kontroli str. 195-197)

2.4.2. Urząd aktywizując zawodowo osoby niepełnosprawne przestrzegał zasad równego traktowania. Niski poziom kwalifikacji zawodowych w połączeniu z licznymi przeciwwskazaniami do wykonywania pracy ograniczały jednak osobom z niepełnosprawnością powrót lub wejście na rynek pracy. Jako trudności w aktywizacji osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w charakterze bezrobotnych i poszukujących pracy, Dyrektor wskazała m.in:

- brak odpowiednich ofert pracy, dostosowanych do rzeczywistych potrzeb osób z niepełnosprawnością (oczekiwania pracodawców są takie same jak w stosunku do osób pełnosprawnych),
- niechęć ze strony pracodawców do zatrudniania osób z niepełnosprawnością psychiczną,

- brak motywacji do podejmowania zatrudnienia przez osoby niepełnosprawnych wynikające z: barier psychologicznych bądź mentalnych tych osób, obaw związanych z utratą renty, obaw związanych z pogorszeniem się stanu zdrowia, niskiej samooceny,
- stereotypy funkcjonujące wśród pracodawców, związane z zatrudnianiem osób z niepełnosprawnością,
- niewielkie zaangażowanie władz samorządowych w problematykę aktywizacji zawodowej tej grupy mieszkańców.

W ocenie doradców problem stanowi także niechęć samych osób z niepełnosprawnością, wynikająca z: niskiej samooceny powodującą obawy czy podążają oczekiwaniom pracodawcy, złych doświadczeń z przeszłości (nieuczciwość pracodawcy, „przykre” rozmowy kwalifikacyjne, obawa o utratę renty), braku umiejętności potrzebnych na obecnym rynku pracy w zakresie biegłej obsługi programów komputerowych, braku doświadczenia oraz obaw o pogorszenie stanu zdrowia w przypadku podjęcia aktywności zawodowej.

Wobec powyższych trudności w powrocie na rynek pracy jako ważny element działań aktywizujących Urząd stosował poradnictwo zawodowe. Osobom bezrobotnym i poszukującym pracy z orzeczonym stopniem niepełnosprawności oferowane były usługi poradnictwa zawodowego oraz szkolenia z zakresu umiejętności poszukiwania pracy. IPD opracowywane były z udziałem bezrobotnego, a planowane działania i formy aktywizacji były dostosowywane do indywidualnych potrzeb i predyspozycji danej osoby.

Analiza działań Urzędu wobec wybranej próby bezrobotnych (40 osób bezrobotnych i 40 osób bezrobotnych z niepełnosprawnością) wykazała, że 2019 r. osobom niepełnosprawnym przedłożono 90 propozycji pracy (w tym stażu) oraz zrealizowano 82 inne formy pomocy (indywidualna porada zawodowa, indywidualna informacja zawodowa, porada grupowa, propozycja szkolenia), natomiast osobom bezrobotnych w tym czasie Urząd przedłożył 26 propozycji pracy (w tym stażu) oraz zrealizował 34 inne indywidualne formy pomocy. Trwale były zatrudnienia osób niepełnosprawnych skierowanych do prac interwencyjnych, robót publicznych i na wyposażone lub wyposażone stanowiska pracy, a także w przypadku otrzymanych jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Trwale zatrudnienie uzyskały również osoby po odbyciu wybranych przez siebie szkoleń. Niższą efektywność zatrudnieniową odnotowano w przypadku staży⁴⁸.

Osoby z niepełnosprawnością, które podjęły zatrudnienie niesubsydiowane zarówno po skierowaniu przez Urząd, jak i na wolnym rynku pracy krótko pozostawały w zatrudnieniu i powracały do ewidencji osób bezrobotnych/poszukujących pracy⁴⁹.

Wśród osób bezrobotnych wyrejestrowanych z ewidencji osób niepełnosprawnych, wyrejestrowani z powodów innych niż podjęcie zatrudnienia stanowili w 2018 r. – 45,6%, w 2019 r. – 49,7%, a w 2020 r. – 55,3%. Głównym powodem wyrejestrowania było wyrejestrowanie na wniosek osoby.

Dla poprawy wskaźników zatrudnienia osób niepełnosprawnych – w ocenie Dyrektora – wskazane byłyby działania polegające na:

- dialogu ze środowiskami osób niepełnosprawnych, pozwalającym na poznanie ich rzeczywistych potrzeb i barier z jakimi się stykają (a nie autorytarne narzucanie im form wsparcia),
- wprowadzeniu form wspierających indywidualną aktywność zawodową osoby niepełnosprawnej, które wybiera sama (a nie wskazanych przez pracodawcę), co daje osobie niepełnosprawnej poczucie sprawczości,
- podniesieniu kompetencji służb zajmujących się aktywizacją zawodową poprzez dostarczanie wsparcia ze strony medycznej (np. w przypadku niepełnosprawności złożonej) oraz nowych, innych niż typowe wzorców działań,
- zmianie podejście do tej problematyki przez lokalne samorzady, dla których często zainstalowanie wind, czy podjazdów jest załatwieniem wszelkich problemów osób z niepełnosprawnością. Uświadamianie, że funkcjonowanie warsztatów terapii zajęciowej, spółdzielni socjalnych, czy centrów aktywizacji niepełnosprawnych, to wymierne korzyści dla całej lokalnej społeczności.

(akta kontroli str. 825-831)

⁴⁸ do ewidencji wróciło w 2018 r. - 15,4%, w 2019 – 28,6% osób które ukończyły staż,

⁴⁹ osoby zarejestrowane po raz kolejny stanowiły w 2018 r. – 95%, w 2019 – 93,4%, w 2020 r. – 86,5%,

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Dla wszystkich niepełnosprawnych osób zarejestrowanych jako bezrobotni, doradcy przy udziale tych osób opracowywali IPD. Plany opracowano w wymaganym terminie po wcześniejszym rozeznaniu oczekiwań i preferencji bezrobotnej osoby niepełnosprawnej. Pomoc ustalona IPD była dostosowana do jej indywidualnych potrzeb oraz możliwości podjęcia pracy lub działalności gospodarczej. Na bieżąco monitorowane były postępy w realizacji działań przewidzianych IPD.

Wszystkie bezrobotne osoby niepełnosprawne, a także niepełnosprawne osoby poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu, były objęte aktywizacją zawodową w celu wejścia na rynek pracy.

Prawidłowo realizowane były aktywne instrumenty rynku pracy. Niepełnosprawne osoby bezrobotne/poszukujące pracy korzystały ze wszystkich form aktywizacji zawodowej na równych warunkach z osobami bezrobotnymi. Osoby te kierowane były przez Urząd na szkolenia (wskazane przez bezrobotnego/poszukującego pracy), do odbycia staży, do prac interwencyjnych lub robót publicznych. Osobom niepełnosprawnym bezrobotnym lub poszukującym pracy, nie pozostającym w zatrudnieniu, Urząd udzielał wsparcia w formie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej. Efektywność zatrudnieniowa podstawowych form aktywizacji bezrobotnych i poszukujących pracy, zarejestrowanych w Urzędzie była wyższa od wskaźnika krajowego.

Doboru pracodawców organizujących aktywne formy rynku pracy dokonywano zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz wewnętrznymi regulacjami Urzędu. Dokonując oceny merytorycznej wniosków pracodawców, organizatorów czy samych uprawnionych osób niepełnosprawnych, oceniano zapewnienie wspieranej osobie nabycie umiejętności pozwalających na odnalezienie się na otwartym rynku pracy. W kontrolowanym okresie wszystkie osoby niepełnosprawne, które ukończyły aktywne formy wsparcia (poza stażami) uzyskały zatrudnienie.

Urząd wspierał również podmioty prowadzące działalność gospodarczą. Prawidłowo dokonywano refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego lub poszukującego pracy. Efektywność zatrudnieniowa umów o refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy dla skierowanych osób niepełnosprawnych wynosiła 100%.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Opracowanie projektów programu promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy powiatu bełchatowskiego, a także innych programów dotyczących aktywizacji zawodowej, zgodnie z wymogami Standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, tj. z uwzględnieniem wartości bazowych i docelowych przyjętych mierników, pozwalających na monitorowanie stopnia realizacji zakładanych celów i zadań w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych, w tym także osób niepełnosprawnych.
2. Przeanalizowanie potrzeb i możliwości rynku pracy w zakresie zwiększenia liczby i form aktywizacji zawodowej bezrobotnych osób niepełnosprawnych, w szczególności ze środków PFRON.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie

przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań. W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 20 maja 2021 r.

Kontroler

Dariusz Krawczyk
Doradca techniczny

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Łodzi

p.o. Dyrektora
Piotr Walczak

